

TIMO SANDBERG

RAUHANMYRSKY

Jännitysromaani

Karisto
Hämeenlinna

© Timo Sandberg ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46500-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Keskeisiä henkilöitä

Otso Kekki, ylietsivä Lahden poliisissa
Vera Kekki, Otso Kekin venäläissyntyinen vaimo, työskentelee
Rimmisen suutarinverstaalla
Urho Kekki, heidän poikansa

Hilda Torni, (August Tornin leski) entinen Kiirolan saunan
saunottaja

Eliisa Rimminen, Hildan tytär
Anton Rimminen, Eliisan mies, toimittaja/suutari
Lauri ja Tuomas, Eliisan ja Antonin lapset
Ismo Torni, Hildan poika, uuden Valpon etsivä
Silja Torni (os. Pekkola) Ismon vaimo
Sinikka ja Seppo, Siljan ja Ismon lapset

Keijo Pekkola, tehtaanjohtaja, Siljan isä
Johan Pekkola, Siljan veli, entinen SS-mies

Heiniskä, entinen kievarinpitäjä, Hildan ystävä

Jepulis Benjami, sontakuski

Venla Lilja, ajuri Vernerin tytär

Leevi Lahtinen, keksijä, vapautui sotapalveluksesta heikko-
hermoisuuden takia

Torsti Teräväinen, entisen Valpon etsivä

Vihtori Jokinen, rikoskomisario Lahden poliisissa
Hannes Korpisaari, Lahden poliisimestari
Paavo Sorjonen, etsivä Lahden poliisissa

Aapo Mantere, etsivä Lahden poliisissa
Hellä Saario, konstaapeli, autonkuljettaja

Anton Rimmisen silmät rävähtivät auki ja sydän takoi kuin kovan ponnistelun jälkeen. Ensimmäinen tunne oli hätäännys siitä, että kohta vartiomies karjuu ovella ja heti laihan ruisvelin syömisen jälkeen on mentävä kärräämään hiekkaa suolle.

Kaikki vaikutti kuitenkin oudon rauhalliselta, miehet nukkuivat, kukaan ei edes kuorsannut.

Samassa Anton kuuli seinäkellon luukun rapsahduksen ja käki kukahti kerran.

Tajuntaan humautti helpotus. Kaikki oli hyvin. Hän oli omassa kodissaan ja hetekan toisella puoliskolla nukkui Eliisa. Vaimo oli kerännyt peiton syliinsä ja halasi sitä tiukasti. Toisen seinän vieressä oli Antonin tekemä lastensänky, jossa oli kaksivuotias Tuomas ja kuusivuotias Lauri.

Anton kohottautui ja katseli poikia, kuten teki usein heidän nukkuessaan. Hän tunsi pakahduttavaa kiintymystä ja halua suojella noita pieniä miehenalkuja. Tuntui vieläkin ihmeeltä, että hän oli selvinnyt hengissä sekä sodan että vankileirin vaikeuksista. Nyt hän sai elää rauhassa ja seurata lastensa kasvamista.

Ulkona oli kesäyön pehmeä hämärä.

Äkkiä ikkunan laidassa näkyi tumma varjo. Se hävisi saman tien, mutta oli Antonista vaikuttanut miehen profiililta. Hänen katseensa oli kiinnittynyt terävään nenään.

Pelko vihlaasi mielessä.

Älä ole hullu, sanoi hänen järkensä. Teräväinen oli hävin-

nyt lopullisesti. Mies ei ollut hyväksynyt rauhansopimuksen ehtoja. Ja ilmeisesti hän oli pelästynyt sitä vihaa, jota muun muassa Vapaa sana -lehti nostatti pintaan artikkelisarjallaan *Poimintoja Valpon verisistä yrttitarhoista*.

Kun samaan aikaan lisääntyivät vaatimukset Valtiollisen poliisin puhdistamisesta, Teräväinen muutti vähin äänin Ruotsiin. Joku tiesi kertoa, että mies olisi jo kuollut. Ja vaikka eläisikin, tänne hän ei uskaltaisi tulla. Maassa oli komento muuttunut ja uuden Valpon miehet etsivät kiivaasti niitä natsihenkisiä.

Anton yritti ajatella, että varjokuvan oli aiheuttanut vain Savonkatua pitkin kulkeneen auton valot. Synkät mielikuvat eivät kuitenkaan jättäneet rauhaan.

Niinpä hän nousi vuoteesta ja otti keittiön pöydältä suutarinveitsen, jolla oli vielä illalla veistellyt vanhoista autonrenkaista kengänpohjia. Hän avasi varovasti oven ja meni ulos. Pihalla ei näkynyt mitään poikkeuksellista. Reunanpalstan talojen ikkunat olivat pimeinä, mutta kaupungin valot loistivat Loviisan radan takana ja tihkusateen jättämä kosteus kimmelsi kasvien lehdillä.

Kaiken varalta Anton päätti kiertää koko talon, mutta säpsähti, kun jostain kuului narahdus. Suutarinveitsi sojotti kädessä, kun hän jäykistyi kuuntelemaan.

Vossikkakuski Vernerililjaan tallissa hevonen hirnahti hiljaa ja rauhoittavan tuntuisesti. Mutta jälleen kuului outo ääni kuin valitus. Anton käännähti ja huomasi, että liiterin ovi oli jäänyt auki. Hentoinen tuuli liikutteli sitä ja saranat vingahtelivat silloin tällöin.

Anton käveli liiterin luokse ja astui varovasti sisään. Seinän vieressä oli pino klapeja ja nurkassa kasa rullapuita. Hakkuupölyssä sojotti kirves. Anton ajatteli, että oli turvallisinta viedä sekin sisään. Hän tempaisi kirveen mukaansa, lähti ulos ja sulki liiterin oven.

Nyt äskeinen hermostuminen alkoi tuntua naurettavalta. Olivatko sodan jättämät haavat todella niin syvät, että rauhantilaan sopeutuminen vei vuosikausia?

Hän kierteli vielä hetkisen pihalla ja potkiskeli edellään poikien unohtamaa puolityhjää jalkapalloa. Pallo ei pyörinyt kunnolla, joten hän otti vauhdin, veti jalan taakse ja potkaisu sitä voimalla.

– Mitä hemmettiä sinä touhuat keskellä yötä?

Anton käännähti.

Otso Kekki seisoi lähistöllä olevan talon portailla.

– Näin taas unta vankileiristä. Alkoi ahdistaa ja oli pakko tulla hetkeksi ulos.

– Aikansa se ottaa ennen kuin niistä kokemuksista irti pääsee, Kekki sanoi ja meni huussiin.

Antonista oli oikeastaan mukava, kun Kekki vanhemmiten oli alkanut harrastaa öisiä kusireissuja. Se toi jonkinlaista turvallisuutta Reunanpalstalle.

Kun Torsti Teräväinen tajusi Antonin tulevan ulos, hän syöksähti suutarinverstaan seinustalla olevan suuren juhannusruusupensaon taakse. Vaikka Teräväinen oli antanut parran kasvaa, Rimminen saattaisi tuntea hänet.

Ruotsissa hän oli tajunnut, että elämältä oli pudonnut pohja. Aiemmin hänellä oli ollut kolme tärkeää asiaa: koti, uskonto ja isänmaa. Nyt koti oli hajonnut ja isänmaa vihollisen valvonnassa. Jäljelle oli jäänyt vain uskonto. Siihen hän oli takertunut, lukenut Raamattua ja etsinyt sieltä ohjeita elämäänsä. Jobin kirjasta hän löysi kohdan, jossa kerrottiin, kuinka heikkouskoisia rangaistiin. Jumala kehitti itätuulen, joka riuhtaisi heidät ilmaan ja sinkosi oudoille seuduille.

Teräväiselle vahvistui, että hän ei halua jakaa jumalattomien kohtaloa eikä alistu itätuulen riepotteluun. Hän

koki tehtäväkseen palata kotimaahan ja tehdä parhaansa sen pelastamiseksi.

Toki hän tiesi, että oli typerää riskeerata tulemalla tänne Reunanpalstalle. Häntä oli kuitenkin koko Ruotsissa olon ajan vaivannut, että tuo mies oli selviytynyt ja jatkoi entistä toimintaansa.

Teräväinen kyhjötti pensaan takana, katseli kun Anton tutki paikkoja, kävi liiterissä ja kuljeskeli kirves kädessä ympäri pihaa.

Joku oli aikoinaan paljastanut Rimmiselle, kuka oli ampunut hänen isänsä vapaussodan aikana. Siitä lähtien Teräväinen oli ollut varuillaan Antonin suhteen. Mies saattaisi yrittää kostaa isänsä surman.

Ennen jatkosotaa oli tullut voimaan poikkeuslaki, joka mahdollisti, että Valtiollinen poliisi pystyi vangitsemaan epäiltyjä ilman oikeuden päätöstä. Teräväinen ja toinen Valpon etsivä, Mannelin, olivat tunkeutuneet yöllä Rimmisen kotiin. He löysivät laittomia kirjoituksia ja myös kirjoitus-koneen, jolla kiihotustekstit ja vallankumousrunot oli kirjoitettu.

Teräväinen oli pitänyt huolen, että Rimminen lähetettiin Lahdesta välittömästi turvasäilöön. Silloin hänen ajatuksenaan oli ollut, että sieltä mies ei enää palaisi. Tämän toivomuksen hän oli esittänyt myöhemmin myös vangeista vastanneille Valpon miehille. Itse Iso-Mäkelä oli luvannut hoitaa asian. Hän oli sanonut, että jos muuten ei onnistu, mies pistetään vaikka etulinjaan miinakenttää polkemaan.

Teräväisen pettymys oli ollut melkoinen, kun Rimminen olikin tullut takaisin. Nyt hän oli taas vapaana ja kirjoitteli kommunistilehtiin juttujaan.

Käsi hikosi pistoolin kahvalla, kun Teräväinen tarkkaili pensaan takana näkyvää hahmoa. Teki mieli ampua, mutta hän vaati itseään rauhoittumaan.

Yllättäen Rimminen kuitenkin lähti juoksemaan suoraan kohti. Kirves heilui miehen kädessä.

Teräväisen sormi kiristyi liipaisimella, mutta viime hetkellä hän tajusi, että Rimminen potkaisi palloa. Se lensi korkeassa kaaressa ja lätsähti seinään melkein pensaas vieressä.

Teräväinen odotti ja kohottautui parempaan tähtäys-asentoon.

Silloin kuului puhetta. Lähitalossa asuva Otso Kekki oli tullut portaille, sanoi jotain Rimmiselle. Miehet vaihtoivat muutaman sanan, sitten Kekki häipyi nurkan taakse ja Rimminen meni sisään.

Teräväinen henkäisi syvään. Hän oli onneksi pystynyt hillitsemään itsensä. Edessä oli tärkeämpiä tehtäviä. Vasta sitten olisi henkilökohtaisten asioiden vuoro.

Hetken kuluttua myös Kekki meni kotiinsa. Sen jälkeen Teräväinen nousi ylös, työnsi aseensa taskuun ja lähti hiipimään rakennusten suojassa Savontielle päin.

Sirppiliiteriksi kutsutun työväentalon kohdalla hän alkoi kävellä ripeästi kohti keskustaa.

Etusahuri Gustaf Lindeman tuli aikaisin aamulla työpaikalleen kenttäsiirkelisahalle, joka sijaitsi Niemessä. Lindeman nautti tällaisesta tihkusateisesta kesäaamusta, jolloin ilma oli mukavan raikas ja Vesijärveltä puhalsi virkistävä tuuli. Viime päivien helteillä sahausrakennuksen peltikaton alla oli jo puolen päivän jälkeen alkanut olla tuskastuttavan kuuma.

Pino tukkeja odotti vielä sahaamista ja huomenna tulisi lisää. Töitä kyllä riittäisi, sillä lautatarvasta oli nykyisin huutava pula.

Lindeman oli lähtenyt monen muun tavoin Ruotsiin heti sodan päättymisen jälkeen. Hän ei voinut hyväksyä rauhansopimuksen ehtoja. Varsinkin valvontakomission vahva rooli tarkoitti hänen mielestään sitä, että Neuvostoliitto otti vallan Suomessa. Lindeman pelkäsi myös joutuvansa syytöseen asioista, joita oli tehnyt sodan aikana.

Ruotsissa hän oli pitänyt koko ajan yhteyttä Suomessa oleviin ystäviinsä.

Pari vuotta kului, eikä kukaan tuntunut olevan kiinnostunut Lindemanin tekemisistä, joten kotimaahan paluun ajatus oli voimistunut.

Siinä vaiheessa hän oli alkanut kirjoitella sota-aikana tapaamalleen Lahdessa asuvalle entiselle lotalle. Pahaksi onneksi nainen oli kuitenkin ehtinyt mennä kihloihin. Lindeman ei antanut asian häiritä, vaan oli jatkanut kir-

joittelua ja vakuutellut rakkauttaan. Hän oli käynyt myös Lahdessa naista tapaamassa.

Heillä oli ollut kiihkeä yö aseman lähellä olevassa matkustajakodissa. Sen jälkeen nainen oli päättänyt jättää kihlattunsa.

Se oli merkinnyt käännettä Lindemanin elämässä ja tulevaisuus näytti pitkästä aikaa valoisalta. He olivat jo suunnitelleet yhteen muuttamista, mutta asuntoa ei ollut löytynyt. Lindeman itse oli joutunut tyytymään vanhaan kievariin, joka onneksi oli kuitenkin lähellä keskustaa.

Muutama muukin hyvä ystävä armeija-ajoilta oli rauhan tultua lähtenyt maasta, mutta oli tilanteen rauhoituttua päättänyt palata Suomeen. Lindeman uskoi, että heidän avullaan asiat pian järjestyisivät.

Eräs näistä oli luutnantti Mauri Aronen, joka oli tullut tutuksi sodan ratkaisutaisteluissa. Toinen luotettava upseeritoveri oli kapteeni Viljo Markkula. Hän oli hankkinut Lahdesta kenttäsiirkkelin ja päässyt sen kanssa hyvään alkuun.

Heti Suomeen tultuaan Lindeman meni Markkulan luokse ja kysyi työpaikkaa. Markkula ei ollut ensin innostunut palkkaamaan häntä. Lindeman oli kuitenkin vedonnut yhteisiin kokemuksiin ja muistuttanut, että heidän oli viisainta pitää yhtä myös nykyisessä tilanteessa. Tämän jälkeen he pääsivät sopimukseen, jonka mukaan Lindeman työskentelisi etusahurina.

Alkuvaiheet Suomessa sujuvat hyvin. Suhde naisystävän kanssa syveni ja työtä uudessa työpaikassa riitti. Kenttäsiirkkeli salli monipuolisempia sahaustapoja kuin raamisaha. Monet erikoispuiden tarvitsijat olivat vannoutuneita siirkkelisahojen kannattajia.

Sitten tuli vaikeuksia. Joku tunnisti ja ilmiantoi hänet. Lindeman joutui punikkien miehittämän Valpon pidättä-

mäksi. Häntä kuulusteltiin, pidettiin vankisellissä, kohdeltiin töykeästi ja uhkailtiin vakavilla seurauksilla.

Todellista hätää Lindemanilla ei kuitenkaan ollut. Kuulustelijat olivat olleet ammattitaidottomia. Uuden Valpon miehillä ei tuntunut olleen edes kunnan käsitystä siitä, mitä tietoja he häneltä halusivat. Aluksi he kyselivät yhdestä sota-aikaisesta välikohtauksesta, joka oli selvitetty jo sota-aoikeudessa. Sen jälkeen kuulustelijat muistelivat jotakin vanhoja Lapuan liikkeen aikoja. Lopulta heidän oli pakko päästää hänet vapaaksi.

Tuollainen kohtelu kuitenkin pisti vihaksi. Hän oli puolustanut isänmaata oman henkensä uhalla. Edellisen Valpon kanssa hän oli tehnyt paljon yhteistyötä ja toiminut suojeluskunnassa aktiivisesti jo ennen sotaa. Nyt uuden Valpon punnikkiporukka kohteli häntä kuin koiraa.

Onneksi hänellä oli vaikutusvaltaisia ystäviä. Heidän ansiostaan hänet oli vapautettu vain lyhyen vankeusajan jälkeen.

Lindeman veti rukkaset käteen. Sahauspöydälle oli nostettu valmiiksi pitkä koivutukki, joka vaikutti liian isolta yksin sahattavaksi.

– Mitä helvettiä, hän manaili itsekseen. – Ketkä tumpelot olivat täällä illalla, kun ovat jättäneet työn kesken.

Hän katseli puuta suutaan mutristellen ja kaivoi sitten mitan taskustaan. Tukin läpimitta oli tyvestä 22 tuumaa ja latvasta 17 tuumaa. Hän mietti hetken odottaisiko muiden tuloa paikalle. Mutta tukin siirtämisessä olisi oma vaivansa ja kaikki ostetut puut oli kuitenkin sahattava.

Lindeman päätti hoitaa homman ja näyttää, mihin etusahuri pystyy. Samassa hän huomasi, että turvalaite esti näin suuren tukin kulkemisen terälle, joten hän otti kiintoavaimen, irrotti mutterit ja nosti suojan pois.

Sirkkeli surahti käyntiin, terä puri puuta, mutta ulisi hetken kuluttua vähän vaikean tuntuisesti. Ensimmäinen leik-

kaus kuitenkin onnistui ja koivutukin kyljestä irtosi lauta.

Terä kaipaa pian teroittamista, Lindeman ajatteli ja ajoi sahauspöydällä olevan tukin takaisin alkuun.

Toinen leikkaus sujui ensin hyvin, mutta sitten terä alkoi vapista. Hän veti tukkia hiukan taaksepäin ja sammutti koneen. Terä ei kuitenkaan ollut kovin paljon kuumentunut, joten hän käynnisti sirkkelin uudelleen ja kaikki vaikutti olevan kunnossa.

Seuraava leikkaus osui tyven muhkuraiseen kohtaan. Lindeman oli koko ajan valmiina pysäyttämään sirkkelin.

Sekin sahauskerta meni hyvin, joten Lindeman rentoutui ja aloitti uuden laudan. Mutta terä alkoi vingahdella pahaenteisesti. Hän kumartui ja katsoi tarkasti sahauksen etenemistä, käsi oli valmiina pysäyttämään koneen.

Äkkiä hän tunsi iskun takaraivossaan ja tuuskahti eteenpäin. Hän ehti vielä tajuta terävän vihlaisun, mutta sitten tuli pimeys.

Ylietsivä Otso Kekki kulki kevyin askelin mäkeä ylös. Aurinko paistoi lämpimästi, linnut pitivät mahtavaa konserttia lähimetsässä ja kaksi harakkaa säksätti ja tappeli leivänkannikasta.

Äkkiä ratapenkan pensaikosta alkoi kuulua römeä-äänistä laulua.

*Kaunis on kuolla, kun joukkosi eessä
urhona kaadut, taistellen puolesta maan,
puolesta joukkosikin.*

Kekki meni lähemmäs katsomaan. Kullervonkadulla asuva tinuri Ossian Levola makasi kanervikossa reppu pääanaluse-
na. Kekin nähdessään hän heilautti iloisesti kättään.

– Taidat juhlia jotain, Kekki totesi.

– Kyllä, sodan päättymistä.

– Siitä on kohta kolme vuotta.

– Sanoin eukolle, että rauhoitun vasta sitten, kun vahvistavat pysyvän rauhan. Minä en ryssän lupauksiin luota.

Kekki naurahti, mutta Ossian sääliitti häntä. Tuo taiste-
luissa kunnostautunut mies oli nykyisin tuurijuoppo, teki
työtä jonkin aikaa ahkerasti ja repsahti pian taas uudelleen.
Samanlaisia sodan runtelemia miehiä oli nykyisin paljon.

Aamu näytti tarjoavan heti perään toisen samanlaisen:
Poliisilaitoksen ovella seisoi krapulaisen näköinen mies.

Hän oli paljain jaloin, päällä vain nuhjuinen aluspaita ja kuluneet raappahousut.

- Oletteko poliisi?
- Olen. Mikä hätänä?
- Minut on ryöstetty.

Kekki vei miehen etsivien huoneeseen ja pyysi kertomaan, mitä oli tapahtunut.

Samalla hän alkoi kirjoittaa rikosilmoitusta.

Kello 7.00 ilmoitti rikospoliisiosastoon Kanneljärven pitäjstä kotoisin oleva, mutta nykyisin täällä matkailijakoti Otavassa asuva myyntimies Reino Kääpänen, että viime yönä häneltä anastettiin e.m. matkustajakodista huone n:o 8 seinällä ripustimessa ollut diagonaalikankainen puku, arvo 10 000 markkaa, ja sängyn alla lattialla ollut kolhiintunut matkalaukku, väri ruskea, kulmissa metallivahvisteet, 2 pulloa pöytäviinaa, arvo yhteensä 600, jatsarimalliset mustat nahkasaappaat, 42-numeroiset, arvo 3000 markkaa.

Kääpäsen lompakko oli myös kadonnut, siellä oli ollut yli 300 markkaa rahaa ja ostokortteja.

Puvun tuntomerkit: väriltään harmaa, urheilumallinen, varustettu tampilla, harmaa vuori, saapashousut, joissa mukana venyvät olkaimet, arvo 300 markkaa.

*Kääpänen epäili syylliseksi varkauteen huoneessaan yösydännä vierailutta vaaleahiuksista naista, joka sanoi nimekseen Sohvi. Tämä kertoi olleensa kotoisin Kivennavalta ja olevansa matkalla Sysmään. Naista Kääpänen kuvaili puhe-
liaksi ja rehevärintaiseksi. Ainoina erikoistuntomerkeinä mies oli pannut merkille alavatsassa olevan punoittavan arven ja tumman luomen naisen kaulan alaosassa vasemmal-
la puolella.*

Kun Kekki oli saanut rikosilmoituksen valmiiksi, hän pyysi siihen miehen allekirjoituksen.

- Asutteko edelleen Otavassa? Kekki kysyi.

– Hitollako minä siellä asuisin, kun ei ole pennin hyrrää rahaa.

– Mistä me siis saamme teidät tarvittaessa käsiimme?

Mies mietti hetken.

– Minulla on ystäviä Lahdessa. Löydän varmasti heidän kauttaan työtä ja jonkun kortteerin. Jätän sitten tänne laitokselle osoitteeni.

– Selvä.

Mies meni jo ovelle, mutta kääntyi takaisin.

– Enhän minä voi tämmöisissä vetimissä liikkua kaupungilla ja mennä ystäviä tapaamaan. Nämäkin ovat kaiken lisäksi lainavaatteet, jotka pitää palauttaa matkailijakoti Otavaan.

Kekki kirjoitti osoitteen paperilapulle, löi siihen poliisilaitoksen leiman ja ojensi Kääpäselälle.

– Tämä on tuossa aivan lähellä, yksi kortteli alaspäin Vuorikadulla. Siellä vapaaehtoiset auttavat pulaan joutuneita ihmisiä. Tosin siellä jelpataan mieluummin siirtolaisia, viinan kanssa elämänsä sotkeneisiin siellä suhtaudutaan nuivasti. Tämä lappu käy kuitenkin poliisin suosituksesta, joten luultavasti saatte ainakin jotain vaatteita päällenne.

Kun Kääpänen oli lähtenyt, Kekki jätti etsivien huoneen oven auki, jotta vanhan viinan katku häviäisi.

Hän suunnitteli lähtevänsä heti kyselemään lisätietoja ryöstöstä, mutta samassa huoneeseen tuli päivystäjä.

– Puhelimitse ilmoitettiin, että Niemessä olevalla kenttäsiirkelillä on sattunut kuolemantapaus. On luultavasti onnettomuus, mutta annoin ohjeen, ettei ruumista saa siirtää eikä paikkaa sotkea ennen kuin poliisi tulee.

– Hyvin toimittu, Kekki sanoi. – Lähden sinne mahdollisimman pian.

Päivystäjä antoi hänelle lapun, jossa oli ilmoitetut tiedot tapauksesta.

Kekki meni komisario Jokisen huoneeseen, tervehti ja laittoi pöydälle varkausilmoituksen ja päivystäjän lapun sirkkelionnettomuudesta.

– Meinasin mennä matkailijakoti Otavaan, mutta nyt tuli tämä sirkkelikuolema. Pidän sitä tärkeämpänä.

Vihtori Jokinen tarkasteli ilmoituksia huolellisesti suutaan nutristellen.

Hän oli siirtynyt Hämeenlinnasta Lahden rikospoliisin komisarioksi jokunen vuosi sitten. Kekki oli kuullut huhun, että Jokinen olisi tilanomistaja Adlercreutzin avioton poika. Kapinan aikana, aivan nuorena, Jokinen oli liittynyt valkoiisiin ja oli pian joutunut punaisten vangiksi. Joskus hän oli kertonut Kekille julmista kuulusteluista. Jokinen ei kuitenkaan kantanut kaunaa noista ajoista, vaan oli päässyt niiden yli. Poliisina hän yritti parhaansa mukaan olla puolueeton.

– Olet oikeassa, Jokinen sanoi vihdoin. – Näitä juopuneiden miesten huijauksia kyllä riittää. Tässä taitaa olla liikkeellä sama tekijä kuin parissa aiemmassa tapauksessa. Miehillä ei naisen vierailun jälkeen jää juuri muuta kuin päänsärky. Voit keskittyä tähän juopporyöstöön myöhemmin. Tuo sirkkelikuolema on kiireellisempi.

– Voinko ottaa auton?

– Jos se on vapaana, komisario sanoi.

Kekki meni toisen huoneen ovelle ja koputti.

– Sisään vain rohkeasti, kuului iloinen kehoitus.

Paikalla oli Hellä Saario, toinen Lahden naiskonstaapeleista. Hän oli naputtelemassa kirjoituskoneella, mutta keskeytti työnsä ja tervehti Kekkiä lämpimällä hymyllä.

Poliisimestari Hannes Korpisaari oli äskettäin patistanut naiskonstaapeleita hankkimaan ajokorttia. Tämä oli herättänyt laitoksella kiukkua, naisia ei useimpien poliisien mielestä voinut käyttää kuin toimistotöissä ja huorien pidättämisessä. Molemmat naiskonstaapelit olivat kuitenkin osoittautuneet

nopeaoppisiksi autoilijoiksi. Poliisimestari oli asiasta tyytyväinen, se vapautti miespoliiseja tärkeämpiin tehtäviin.

– Lähdetkö viemään minut Niemeen, Kekki sanoi.

– Ilman muuta, Saario sanoi. – On aina vaihtelua päästä toimistosta pois.

Kekki haki huoneestaan tutkimuslaukun ja meni ulos odottamaan. Hetken kuluttua Saario ajoi oven lähelle mustan auton, jossa oli suuri valonheittäjä katolla ja keulakoristeena komeili lentoon lähdössä oleva lintu.

Kekki meni istumaan Saarion viereen ja katseli uteliaana ympärilleen.

– Uusi auto näyttää hienolta kulkupeliltä, hän kehaisi, kun he ajoivat kaupungin läpi.

– Tämä ei kuitenkaan ole uusi, vaan 38-mallinen Packard, kuusisylinterinen rivimoottori, teho noin sata hevosvoimaa, Saario kertoi asiantuntevasti.

– Ainakin parempi kuin polkupyörä, Kekki sanoi.

– Taitaa olla tärkeä asia, kun sait auton käyttöön, Saario totesi.

– Kuolemantapaus, Kekki sanoi ja selitti Saariolle, mistä oli kysymys. – Sinne annettiin ohje, etteivät siirrä vainajaa, eivätkä koske mihinkään, vaikka tuskin tässä meillä muuta tekoa on kuin todetaan vain onnettomuus, hän päätti lyhyen kuvauksensa.

– Mutta rikospoliisi ilmeisesti varautuu aina pahimpaan, Saario sanoi ja vilkaisi Kekin sylissä olevaa tutkimuslaukkua.

– Sellainen luonnevika meillä tuppaa olemaan, Kekki naurahti.

Ohut jää rasahti, turve antoi periksi, Anton upposi kaina-
loitaan myöten suohon ja kuuli jonkun nauravan selkän-
sä takana. Hän potki suomuraa, pinnisteli ylöspäin, mut-
ta tunsu vahvan voiman vetävän yhä syvemmälle. Pian hän
oli päättä myöten suossa, kohotti leukaansa, jotta pystyisi
hengittämään.

Hän korahti, nousi istumaan ja huohotti. Hikikarpalot
olivat kihonneet otsalle ja yöpuku tuntui nihkeältä.

Anton mietti, miten kauan kestäisi ennen kuin hän saisi
rauhan niistä vankileirikokemuksista. Päivät sujuivat hyvin,
mutta öisin synkät ajatukset myllersivät esiin. Usein hän he-
räsi henkeä haukkoen, sydän hakkasi kiivaasti ja tuntui kuin
takaraivo olisi ollut tulossa.

Hiukan rauhoituttuaan Anton kävi uudelleen pitkäkseen
ja nukahti vihdoin.

Hän havahtui kovaan paukkeeseen, joka kuului aivan Sa-
vontien vierellä olevasta talosta. Siinä oli aiemmin asunut
Lahtisen muori, joka oli kuollut verensyöksyyn viimeisenä
sotavuonna. Välittömästi sodan päätyttyä muorin Leevi-poi-
ka oli palannut lapsuudenkotiinsa.

Leevi oli ollut nuoresta pojasta lähtien kiinnostunut tek-
nillisistä asioista ja kehittänyt kaikenlaisia laitteita. Aikoinaan
hän rakensi muun muassa äänenkovennuslaitteen. Sen avul-
la Reunanpalstan asukkaat saattoivat ulkona kuunnella ra-
dioesitystä, jossa Jepulis Benjami lauloi. Tilaisuus oli ollut

juhlava siihen asti kunnes radiolähetys katkaistiin teknilliseen vikaan vedoten. Benjamin laulujen sanat eivät yleensäkään olleet virallisten tahojen mieleen.

Reunanpalstalla oli niihin aikoihin uskottu, että Leevi Lahtisesta tulisi vielä tunnettu keksijä. Sota oli kuitenkin katkaissut nuoren miehen tieteellisen uran. Hän oli asemasodan aikana rakennellut toinen toistaan omituisempia vempelitä, kun oli yrittänyt kehitellä kaikenlaisia ikiliikkujia. Pakkomielteet olivat pahentuneet ja hän oli joutunut Hennalan ”hermotarkkailukomppaniaan”, jossa hoidettiin psyykkisesti vammautuneita sotilaita. Lopulta hänet oli vapautettu sotapalveluksesta heikkohermoisuuden takia.

Leevin entinen maine eli vahvana Reunanpalstalla, joten hänen puuhailujaan ei pahemmin kummasteltu. Mutta miehen äskettäinen keksintö oli kuitenkin osoittautunut vaaralliseksi.

Leevi oli aina pelännyt ukkosta. Sodassa pommien ja tykinammusten jytinä oli syventänyt tuota kauhua. Ukonilman lähestyessä hän vapisi kuin horkkatautinen, suojautui jyrinältä ja salamoinnilta talonsa lattian alla olevaan perunakuoppaan.

Niinpä hän päätti valmistaa ukkosenjohdattimen ja rakensi talon päätyyn tornin, jonka päässä sojotti pitkä seiväs. Seipään päähän Leevi kiinnitti kuparisen kahvipannun. Siitä meni johto maahan.

Kerran yöllisen rajun ukonilman aikaan salama tosiaan iski pannuun. Se meni johdatinta pitkin alas, mutta syytti matkallaan ulkoseinän tuleen.

Heiniskä oli valveilla, näki liekkien loimotuksen ja hälytti nopeasti palokunnan. Sillä välin Leevi oli tajunnut talon olevan tulussa ja kömpinyt perunakuopasta. Hän hoipperehti hätääntyneenä pihalla ja yritti sammuttaa paloa. Kun paloauto tuli, se ajoi sammutusämpärin lyttyyn.

– Teistäkään ei ole perskules kuin harmia, Leevi motkotti palomiehille. – Pitikö ajaa hyvän ämpärin päälle?

Moitteista huolimatta palokunta sammutti palonalun.

Leevi korjasi talonsa kiljun voimalla ja ryyppykaverien avulla. Kun työ oli valmis, Leevi piti kavereittensa kanssa sen kunniaksi railakkaat juhlat. Niinpä Antonista tuntui oudolta että vasarointi jatkui vielä nytkin.

Hän lähti ulos tarkistamaan tilannetta.

Leevi keikkui hatarilla tikkailla räystään alla. Hän nau-lasi laudanpätkiä juuri korjattuun talon päätyyn kiinni. Tällä kertaa hän ei ollut vaivautunut sahaamaan lautoja sopivan mittaisiksi vaan ne roikkuivat eripituisina seinälaudoituk-sen päällä.

– Mitä sinä jyskytät näin aikaisin aamulla? Anton kysyi.

– Kaverit varmaan luulivat, että vintillä on kiljua. Ne ha-jottivat uuden luukun.

– Toivottavasti keksit seuraavaksi johdattimen, joka kul-jettaa juoppoporukan muualle, Anton ehdotti.

Itsekseen naureskellen Anton meni verstaalle, jonka oven yläpuolella oli komea kyltti: Rimmisen Kenkä.

Sodan jälkeen Anton oli aikonut laajentaa kenkävers-taan toimintaa. Hän vuokrasi uuden toimitilan aseman lä-heltä ja antoi yrityksen nimeksi Rimmisen Kenkä Oy. Yritys oli kuitenkin alusta asti vaikeuksissa, koska raaka-aineista oli kova pula. Niinpä Anton oli palannut takaisin Reunan-palstalle ja rakentanut vain pienen lisäosan vanhaan suuta-rinverstaaseen. Nykyisin siellä työskentelivät pääasiassa hä-nen vaimonsa Eliisa ja Kekin vaimo Vera.

Anton oli aina ollut kiinnostunut kirjoittamisesta. Ja kun Lahdessa alettiin julkaista Suomen Kansan Demo-kraattisen liiton Työn Valta -lehteä, Anton oli palkattu sen osapäiväiseksi toimittajaksi.

Mahdollisuuksien mukaan hän jatkoi myös suutarin

työtä. Heiltä oli äskettäin tilattu erä kenkiä, joissa oli pohjat vanhoista autonrenkaista. Niitä ommellessaan Anton mietti mitä kirjoittaisi lehteen vierailustaan Vanajanlinnassa.

Entiset poliittiset vangit olivat käyneet tutustumassa tuohon komeaan linnaan. Samalla he kuulivat suunnitelmista, että linnassa tulisi pian toimimaan uusi Sirola-opisto. Siellä koulutettaisiin työväenliikkeen ihmisiä rakentamaan tasa-arvoisempaa ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Se lämmitti Antonin mieltä, sillä poliittiset vangit olivat tukeneet saamallaan korvauksilla opiston toimintaa.

Miettiessä juttu alkoi hahmottua, joten hän pisti tekeillä olevan kengän sivuun ja kirjoitti muistilehtiöön:

Työväki valloitti Vanajanlinnan

Alaotsikoksi hän laittoi tilaisuudessa esiintyneen juhlapuhujan keskeisen viestin:

Me kuljemme eteenpäin täydellistä kansanvaltaa kohti

Hellä Saario kertoi matkan aikana, kuinka hankalaa työnteko poliisilaitoksella aluksi oli ollut. Naispoliiseja väheksyttiin ja pilkattiin yleisesti. Siihen hän kuitenkin oli tyytyväinen, kun poliisimestari pisti hänet suorittamaan ajokortin.

– Haaveilen myös pääseväni rikospoliisiksi, mutta sehän ei ole mahdollista.

– Olet sentään päässyt tekemään vähän muutakin kuin toimistotöitä, Kekki totesi.

– Minulle ohjataan pääasiassa irtolaisten kirjoissa olevia, huonoille teille liukuneita naisia, Saario hymähti. – Olen ainakin päässyt näkemään, miten paljon kurjuutta, rikollisuutta ja surkeutta meidän kotikaupunkiin mahtuu.

– Poliisin työn varjopuolia, mutta siihen tottuu, Kekki sanoi.

He ajoivat Niemeen. Vesijärven rannalla olevan aukion keskellä oli väliaikaiselta näyttävä lautarakennus, jonka kaatemateriaalina oli jätepelti. Sen vieressä oli kasa tukkeja sekä kaksi korkeaa lautataapelia. Rakennuksen oven luona seisoskeli ryhmä miehiä.

Kekki otti tutkimuslaukun mukaan ja lähti kävelemään heitä kohti.

– Voinko minäkin tulla? Saario kysyi hänen takanaan.

– Tietysti.

– Kaikki eivät ole sitä mieltä.

– Hyvä vain, että on virkapukuinen mukana, Kekki nau-rahti.

Saario seurasi hänen perässään.

– Poliisista, ylietsivä Kekki ja konstaapeli Hellä Saario, Kekki totesi.

Miehet tuijottivat Saariota kuin eivät olisi aiemmin nähneet naispoliisia.

Kekki meni rakennuksen sisään ja pysähtyi katsomaan sahauspöydän päälle lysähtänyttä miestä. Sirkkelinterä oli tehnyt pahan näköistä jälkeä. Verta ja aivoroiskeita oli lentänyt ympäriinsä, melkein puoli päätä oli poissa.

Saario oli tullut Kekin viereen. Hän seisoi hetken hiljaa, nielaisi sitten kuuluvasti, alkoi kakoa ja laittoi käden suunsa eteen. Sitten hän käännähti, ryntäsi ulos ja oksensi seinän vieressä kasvavaan pajupöheikköön.

– Ei tänne olisi kannattanut heikkohermoisia lähettää, saapashousuihin ja puvuntakkiin pukeutunut mies sanoi.

Toiset miehet seurasivat ovensuussa vakavina Saarion pahoinvointikohtausta. Joku meni ojentamaan nuhjuista nenälinaa. Nainen puisti päätänsä ja kaivoi taskustaan puhtaamman.

– Mene autoon odottamaan, jos tuntuu pahalta, Kekki sanoi.

– Kyllä tämä tästä, Saario sanoi, pyyhki suunsa ja henkäisi syvään

Kekki tarkasteli ruumista. Kaikesta päätellen mies oli rojautunut pyörivän sirkkelin terän päälle. Ehkä hän oli saanut jonkin kohtauksen. Pahaksi onneksi suojuus oli otettu pois.

– Todella harmillinen onnettomuus, juuri kun meillä on kova kiire, saapashousumies sanoi.

– Kustun ei olisi pitänyt alkaa sahata yksin tuollaista tukkia, toinen lisäsi.

– Odottakaa sivummalla tai ulkona, Kekki sanoi.
– Haluan teiltä kaikilta vielä lausunnon.

Miehet pysyivät paikoillaan, joten Saario meni patistamaan heitä kauemmaksi. Kekki nyökkäsi naiselle hyväksy-

västi, kaivoi laukustaan kameran ja alkoi kuvata. Toiminta sai ajatukset siirtymään vainajasta muualle ja helpotti oloa. Katoksessa olevat miehet seisoivat pienen matkan päässä ja juttelivat keskenään rauhallisesti. Kekki ajatteli, että he olivat varmasti olleet sodassa ja nähneet silpoutuneiden tovereidensa ruumiita ennenkin.

Mutta kun Kekki kiersi sirkkeli-pöydän toiselle puolelle kameran kanssa, häneltäkin oli tulla oksennus. Maassa lojui irtileikkautunut pääkappale ja sen ympärillä surrasi jo joukko sinimahaisia kärpäsiä.

Kekki pakottaui kuitenkin tarkkailemaan sirkkeli-pöydällä lojuvaa ruumista ja otti vielä muutaman kuvan. Sitten hän laittoi kameran laukkuunsa ja kaivoi muistiinpanovälineet esiin.

Saario tuli hänen luokseen.

– Minä voin kyllä kirjoittaa.

Kekki nyökkäsi ja ojensi Saariolle lehtiön ja kosmoskynän.

– Kuka vainaja on? hän kysyi miehiltä.

– Etusahuri Gustaf Lindeman, saapashousuinen mies sanoi.

Saario kirjoitti tiedot ylös.

– Ja te olette?

– Viljo Markkula.

Kekki katseli totisia miehiä.

– Näkikö kukaan, miten tämä tapahtui?

Miehet pyörittivät päätään.

– Gustaf oli tullut taas muita ennen työhön, Markkula vastasi kaikkien puolesta.

– Osaatteko sanoa, mistä onnettomuus on johtunut?

– Minun käsityksen mukaan Gustaf on alkanut yksin sahata vähän liian suurta tukkia, Markkula jatkoi. – Se jä-tettiin illalla tuohon pöydälle.